

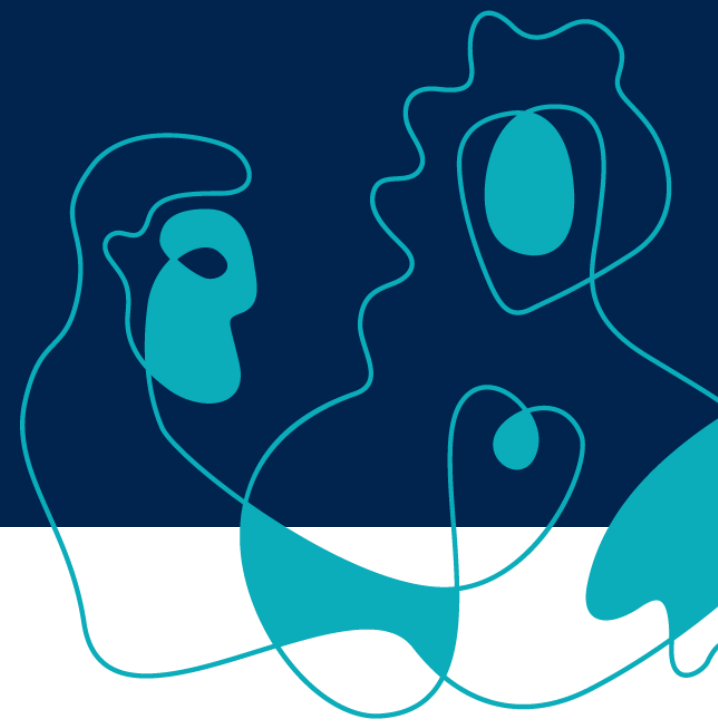
Om vergemål

Seniorrådgiver og fagansvarlig, Marit Injar

Vergemålsavdelingen

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Hva skal vi snakke om?

- Hvem skal ha verge
- Opprettelse av vergemål
- Alternativer til vergemål
- Særlig om fremtidsfullmakt
- Hvem kan bli verge
- Vergens oppgaver
- Vergerollen
- Fufinn
- BankID
- Tilsyn med verger

«Vergemålslovgivningens formål er å oppstille regler til vern for personer som på ulike måter- og i ulik grad- ikke er i stand til alene å sørge for sine interesser på det økonomiske og/eller personlige området»

Opprettelse av vergemål

- Minste middels prinsipp
- Konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD

Vilkår for å opprette vergemål for voksne

- Krav til diagnose. *Sinnslidelse, herunder demens, psykisk utviklingshemming, rusmiddelmisbruk, alvorlig spillavhengighet eller alvorlig svekket helbred*
- Årsakssammenheng mellom personens tilstand og den manglende evnen til å ivareta sine interesser

Behov for vergemål

- Behov
- Kartlegging av behov

Alternativer:

- Fullmakt
- Legalfullmakt
- fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakt – vergemålsloven kapittel 10

Lovregulert i vergemålsloven i 2013

Privat alternativ til vergemål – erstatter offentlige inngrep

Økende bruk av fremtidsfullmakter

Fullmaktsgiver: Den som gir en fullmakt

Fullmektig: Den som får fullmakt til å utføre angitte oppgaver på vegne av fullmaktsgiver

Fremtidsfullmakt: En fullmakt som opprettes når personen selv er i stand til å forstå hva det innebærer, men den trår ikke i kraft før personen er ute av stand til å ivareta sine interesser, og/eller ikke lengre er samtykkekompetent

Vedvarende fullmakt: En fullmakt som opprettes når personen selv er i stand til å forstå hva det innebærer. Den trår i kraft med *umiddelbar* virkning, og *fortsetter* å gjelde i fremtiden når personen selv ikke er i stand til å ivareta egne interesser, og/eller ikke lengre er samtykkekompetent

Vedvarende fullmakt: Benyttes som en alminnelig fullmakt, men det tas med et avsnitt om at fullmakten skal fortsette å gjelde i fremtiden når fullmaktsgiver er ute av stand til å ivareta egne interesser.

Fullmaktsgiver blir ute av stand til å ivareta egne interesser, og/eller vurderes ikke samtykkekompetent. Fullmakten går over til å være en **fremtidsfullmakt**.

«En fremtidsfullmakt er en fullmakt til én eller flere personer om å representere fullmaktsgiveren etter at fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten.», jf. vergemålsloven § 78

Gir deg mulighet til å bestemme hvordan dine personlige og/ eller økonomiske interesser skal ivaretas, og av hvem, når du i fremtiden ikke lenger er i stand til dette.

Opprettes når personen er i stand til å forstå hva det innebærer, men fremtidsfullmakten trer ikke i kraft før fullmaktsgiver er kommet i en slik tilstand som nevnt i § 78.

Vilkår for å opprette en fremtidsfullmakt

Reguleres av vergemålsloven § 79:

Fullmaktsgiver må være fylt 18 år

Inneha evnen til å forstå fullmaktens betydning – samtykkekompetent

Formkrav - absolutte krav – § 81

Skriftlig

Må klart fremgå at fullmakten er ment å ha fremtidsvirkning. Det skal fremgå at fullmakten gjelder når personen er kommet i en tilstand som nevnt i § 78

To vitner som er godtatt av fullmaktsgiver: Krav om tilstedeværelse og habile vitner

Hva bør være med?

- Datering, opprettet av fri vilje, fullmakt til å innhente legeerklæring og personalia om vitnene
- **Eiendom:** Identifisering av eiendommer. Dersom du ønsker at eiendom skal selges i kraft av fremtidsfullmakten, bør aktuelle eiendommer identifiseres.
- **Fullmektigens habilitet:** Ønsker du at fullmektigen eller for eksempel dine barn skal ha mulighet til å kjøpe eiendom eller motta eiendom som forskudd på arv? Da bør dette presiseres i fremtidsfullmakten, jf. vergemålsloven § 86.
- **Uskifte/skifte:** Skal fullmektigen skal gis anledning til å for eksempel få utstedt en uskifteattest på vegne av deg, evt. krevet boet skiftet, etter avdøde ektefelle? Vår erfaring er at dette bør påpekes i fremtidsfullmakten, for at tingretten skal akseptere dette.

Hva gjør jeg når jeg har opprettet en fremtidsfullmakt?

Statsforvalteren har ikke mulighet til å oppbevare fremtidsfullmakter. Fullmaktsgiver er selv ansvarlig for å oppbevare fremtidsfullmakten trygt.

Det er originaldokumentet som må oppbevares trygt.

Tips til oppbevaring: Våpenskap, safe o.l.

Kan være lurt å fortelle fullmektigen(-e) hvor fremtidsfullmakten oppbevares, i tilfelle du glemmer det selv senere. Alternativt kan fremtidsfullmakten opprettes i flere originaldokumenter, hvor du og fullmektigen(-e) har hver sin original.

Fremtidsfullmakten skal først sendes til oss når den har trådt i kraft og fullmektigen(-e) ønsker å søke om stadfesting av ikrafttredelsen.

Stadfesting av ikrafttredelsen

Statsforvalteren *kan* stadfeste ikrafttredelsen av fremtidsfullmakten

Vilkår:

1. Fullmakten må være opprettet i samsvar med nevnte formkrav
2. Fullmaktsgiver må være i en tilstand som nevnt i § 78

Stadfesting skal likevel ikke skje hvis:

1. Fullmaktsgiver var under 18 år når fremtidsfullmakten ble opprettet eller manglet evnen til å forstå disposisjonens betydning på opprettelsestidspunktet
2. Vitnene oppfyller ikke kravene
3. Grunn til å anta at fullmektigen ikke er egnet for oppdraget

Hvordan skal fullmektigen gå frem?

Fullmektigen skal fremlegge:

- Fremtidsfullmakten i **original**
- Utfylt søknadsskjema
- Bevis for at pårørende er varslet
- Bør fremlegge legeerklæring om fullmaktsgivers aktuelle helsetilstand både på opprettelsestidspunktet og stadfestelsestidspunktet

Varsling av pårørende: Fullmektigen skal snarest mulig underrette fullmaktsgiveren og fullmaktsgiverens ektefelle eller samboer om fullmaktens ikrafttredelse og innhold. Hvis fullmaktsgiveren ikke har ektefelle eller samboer, skal andre nære slektninger underrettes.

Statsforvalterens oppgave ved stadfestingen: Vurdere om vilkårene er oppfylt

Dersom vi stadfester:

1. Utstede attest
2. Registrere stadfestingen
  - Løsøreregisteret
  - Statens kartverk – tinglysning
  - Enhetsregisteret og foretaksregisteret
  - Folkeregisteret

Dersom vi ikke stadfester:

- Vurdere opprettelse av vergemål
- Ikke klagerett på nekting av stadfesting

Fremtidsfullmakt vs. vergemål

Fremtidsfullmakten

- Privat ordning
- Krever en tillitsperson
- Mindre kontroll
- Mindre veiledning

Vergemålet:

- Offentlig velferdsordning
- Tilsyn med vergene
- Veiledning fra statsforvalteren
- Tilgang til faste verger

Pause

Forvaltning hos NAV som alternativ til vergemål

Minste middels prinsipp

- Økonomisk rådgivning
  - Plikt til å gi råd og veiledning
- Frivillig offentlig forvaltning
  - Det offentlige disponerer midlene
  - Virkemiddel for å styrke mestring og bli selvhjulpen
- Tvungen forvaltning
  - En løsning for at NAV kan bruke trygdeytelsen for å dekke utgifter direkte

Samtykke

- Krav om at personen samtykker skriftlig til opprettelsen av vergemål, vergemålets omfang og hvem som skal være verge
- Samtale

Samtykkekompetanse

- Unntak fra krav om samtykke for ikke samtykkekompetente personer
  - Når er personen ikke i stand til å forstå hva et samtykke innebærer?
    - Har personen den nødvendige mentale kapasitet til å forstå hva et samtykke innebærer?
    - Samtykkekompetansen/evne til å forstå må vurderes konkret for hver enkelt beslutning som skal tas
    - Samtykkekompetanse kan endres over tid og ut fra situasjon

Samtykkekompetanse/reell vilje/tvang

- Hva om personen motsetter seg vergemålet?
  - Reell vilje, følelse av tvang
- Betyr også at dersom samtykket trekkes tilbake skal vergemålet oppheves
- Har rettslig handleevne på lik linje med alle andre, vergemål ingen begrensning
- Vergen kan ikke foreta disposisjoner dersom den som er satt under vergemål motsetter seg det

Vergemål med fratakelse av rettslig handleevne

- Kan frata rettslig handleevne helt eller delvis, både for personlige - og/eller økonomiske forhold
- Vilkår som for ordinært vergemål, samt for:
  - økonomiske forhold: fare for vesentlig forringelse av formue eller andre økonomiske interesser, eller utnyttet på en utilbørlig måte
  - personlige forhold: betydelig fare for handlinger som i vesentlig grad vil skade vedkommendes interesser

Hvem kan søke om vergemål?

- Personen selv
- Personens ektefelle, samboer, foreldre, nærmeste livsarving eller søsken
- Vergen
- Behandlende lege eller tilsynslege ved helseinstitusjon der personen er innlagt eller bor
- Fylkesmannen av eget tiltak

Meldeplikt for institusjoner og andre § 57

Når skal det meldes?

- Når det antas å være behov for vergemål

Hvem har meldeplikt?

- Institusjon el boform med heldøgns omsorg og pleie
- Den ansvarlige for kommunens helse- og sosialtjeneste utenfor institusjon

Meldingen skal begrunnes og inneholde:

- en beskrivelse av personens tilstand og en vurdering av på hvilke områder det er behov for bistand fra verge
- forslag til egnet verge (hvis mulig)

Hvem kan bli verge?

- Vergen oppnevnes etter § 25
- Utgangspunkt: Alle som er «egnet»
- Vanlig med nær familie
- Andre med tilknytning til personen (alminnelige verger)
- Faste profesjonelle verger, som er godkjent av Fylkesmannen

Vergens oppgaver

- Ivareta vergehavers interesser innenfor omfanget av vergemålet
- Omfanget skal tilpasses behovet og skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig
  - Behovet må kartlegges
  - Kartleggings skjema
    - Oppdatering til digital fullmakt

Fufinn - prosjekt

- Landsomfattende prosjekt
- Offentlige etater tilknyttet prosjektet
- Digitale tilganger
- Individtilpasning

Fullmakt - Legitimasjoner

- Legitimasjonene gir tilganger hos de etatene legitimasjonene gjelder.
- Ut fra hvilke legitimasjoner som er relevante etter kartleggingen vil vergemålets omfang utformes.
- Hvilke omfangsgrupper er aktuelle i dette vergemålet?
- Det er krav om samtykke til vergemålets omfang
- Det innebærer at vi på se på hva vergehaver skal samtykke til dersom det blir nødvendig
- Behov for legeerklæring?

Omfangsgrupper

- Vergen får en fullmakt som angir hvilke legitimasjoner vergen har for å representere innenfor økonomiske og/eller personlige interesser

Aktuelle omfangsgrupper:

- representasjon i forbindelse med daglige økonomiske rettigheter og plikter
- representasjon i forbindelse med søknad om og forvaltning av gjeld
- representasjon overfor helseforvaltningen
- representasjon overfor kommunen
- representasjon overfor NAV
- representasjon overfor Skatteetaten
- representasjon overfor øvrig offentlig forvaltning

Den digital fullmakten - verifisering

- Digitalisering?
- Papirfullmakt
- Bekrefte papirfullmakten digitalt
- I fremtiden ingen fullmakt, men direkte tilgang

Tast inn **vergehavers** etternavn og valideringskode.

Du finner valideringskode på
vergefullmakten.

Ved å trykke på **verifiser fullmakt** samtykker du til vår [personvernerklæring](#).

VERIFISER FULLMAKT

Verifisering av vergefullmakten

- Fyll inn **vergehavers** etternavn
- Fyll inn valideringskoden fra papirfullmakten
- <https://fullmakt.vergemal.no/>

De digitale utfordringene

- Vergenes utfordringer
  - Løses delvis av Fufinn
  - Kun digitale tilganger til de etatene som er en del av prosjektet
  - Ikke opp mot private aktører
- Vergehavens utfordringer
  - BankID

Avgrensning av vergens oppgaver

- Helsespørsmål - Kun når vergen er nærmeste pårørende
- Avgrense mot andre former for hjelpe og støttetiltak.

Vergerollen

- Skal sikre at vergehaver tar egne beslutninger, og fungere som beslutningsstøtte, så langt det er mulig. Vergen kan ikke handle mot vergehavers uttalte ønsker og vilje
- Har kompetanse til å ta beslutninger, inngå avtaler og sende søknader innenfor sitt mandat
- Målet som verge er å øke vergehavers selvstendighet der det er mulig
- Vergens plikt til å høre den han er verge for § 33

Begrensninger i vergens fullmakt

Vergen må søke om Fylkesmannens samtykke før større disposisjoner

- Disposisjoner over fast eiendom eller rettigheter til fast eiendom
- Gi store gaver eller arveforskudd
- Bruk av kapital som forvaltes av Fylkesmannen
- Andre avgjørelser av vesentlig betydning for personen som er under vergemål

Statsforvalterens tilsyn med vergene

- Vergen har regnskapsplikt
  - Gjelder ikke ved ektefelle som verge
- Tilsynssak
  - Bekymringsmelding
  - Klage på vergens gjennomføring av oppdraget
    - Uttalelse fra vergen
    - Vurdering av hva som er best for person med verge
    - Vergen byttes ut – fratakelse av vervet

Vergegodtgjørelse

- Foreldre, barn, ektefelle, samboer til vergehaver kan bare unntaksvis kreve godtgjøring.
- Andre verger kan få godtgjøring etter **søknad**
- Hovedregelen fast årlig godtgjøring.
- Ulike satser for alminnelige og faste verger ut fra omfanget
  - personlig 2 000,- 4 500,-
  - økonomisk 3 500,- 7 500,-
  - personlig og økonomisk 4 000,- 10 000,-
- Utgiftsdekning.
- Etter søknad. Kr 1 000,- i fast årlig utgiftsdekning gjelder alle. Kan få dekket faktiske utgifter hvis de overstiger beløpet vesentlig (kr 2000,-) dokumenteres
- Timesgodtgjøring er unntaket, krav om timelister
- Person med verge betaler selv, subsidiært staten

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Vergemålsavdelingen

Postboks 325, 1502 Moss

Besøksadresse Oslo:

Stensberggata 27, Oslo

Telefon: 22 00 37 00 (Vergemålsavdelingen)

E-post: sfovpost@fylkesmannen.no

<https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/>

www.vergemal.no